

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما صلوات

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

راهنمای حجّاج بیت الله الحرام

حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

راهنمای حجاج بیت الله الحرام

نویسنده:

نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت

ناشر چاپی:

حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	راهنمای حجاج بیت الله الحرام
۶	مشخصات کتاب
۶	دعای سفر
۶	اشاره
۱۱	نظری بر محتوای برخی احکام عبادی اسلام:
۱۸	رهنمودهای حضرت امام خمینی «قدس سره» به زائرین بیت الله الحرام
۱۸	اشاره
۱۹	رهنمودهای معنوی:
۲۴	تذکرات به روحانیون:
۲۸	تذکرات به زائرین:
۳۳	محتوی و اسرار حج:
۳۶	رهنمودهای مقام معظم رهبری حضرت آیه الله خامنه‌ای «دام ظلّه»
۴۱	تذکرات بعثه مقام معظم رهبری
۴۷	تذکرات سازمان حج و زیارت
۴۷	اشاره
۴۸	دانستنی‌های سفر زیارت بیت الله الحرام و توصیه‌های ضروری به هنگام عزیمت زائران
۶۴	تذکرات عمومی و اجتماعی
۶۷	امور گمرکی
۷۰	تذکرات بهداشتی
۷۹	خاتمه:
۸۱	درباره مرکز

راهنمای حجاج بیت الله الحرام

مشخصات کتاب

عنوان و نام پدیدآور: راهنمای حجاج بیت الحرام / [تهیه کننده] حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت
 مشخصات نشر: تهران: حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت، [۱۳۷۱].
 مشخصات ظاهری: ۷۵ص؛ ۱۲×۲۰سم
 شابک: ۲۵۰ریال
 موضوع: حج -- راهنماها
 شناسه افزوده: حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت
 رده بندی کنگره: BP۱۸۸/۸/۲ر ۱۳۷۱
 رده بندی دیوبندی: ۲۹۷/۳۵۷
 شماره کتابشناسی ملی: م ۷۸-۲۴۱۲۰
 ص: ۱

دعای سفر

اشاره

«سُبْحَانَ الَّذِي، سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ، وَأَنَا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ. اللَّهُمَّ اني اَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ الْفَرِّ، وَكَأَيِّهِ الْمُنْقَلَبِ، وَسُوءِ الْمَنْظَرِ فِي الْأَهْلِ وَالْمَالِ وَالْوَالِدِ. اللَّهُمَّ أَنْتَ عَضُدِي وَنَاصِرِي، بِكَ أَهْلٌ وَبِكَ أَسِيرٌ. اللَّهُمَّ انِّي اسأَلُكَ فِي سَفَرِي هَذَا السُّرُورَ وَالْعَمَلَ بِمَا يُرْضِيكَ عَنِّي. اللَّهُمَّ اقْطَعْ عَنِّي بَعْدَهُ وَمَشَقَّتَهُ وَاصْرِحْنِي فِيهِ، وَاخْلُفْنِي فِي أَهْلِي بِخَيْرٍ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ. اللَّهُمَّ انِّي عَبْدُكَ، وَهَذَا مَا سَخَّرْتَهُ لِي مِنَ الْمَرْكُوبِ، وَالْوَجْهَ وَجْهَكَ، وَالسَّفَرَ إِلَيْكَ، وَقَدْ أَطَّلَعْتُ عَلَى مَا لَمْ يَطَّلِعْ عَلَيْهِ أَحَدٌ غَيْرُكَ. فَاجْعَلْ سَفَرِي هَذَا كَفَّارَةً لِمَا قَبْلَهُ مِنْ ذُنُوبِي وَكُنْ عَوْنًا لِي عَلَيْهِ، وَاكْفِنِي وَعَثَّتَهُ وَمَشَقَّتَهُ وَلَقِّنِي مِنَ الْقَوْلِ وَالْعَمَلِ رِضَاكَ فَانَّمَا أَنَا عَبْدُكَ وَبِكَ وَوَلَكَ».

ص: ۲

پاک و منزّه است خداوندی که این مرکب را مسخّر ما ساخت و اگر لطف و عنایت او نبود ما هرگز توان تسخیر آن را نداشتیم و ما بسوی پروردگاران باز می‌گردیم. هیچ جنبش و نیرویی جز به یاری خداوند نیست.

بار خدایا! از دشواری سفر، و اندوه مراجعت، و مشاهده ناگواری‌ها در خانواده و مال و فرزندم به تو پناه می‌برم. خداوندا! تو یار و یاور منی، با کمک تو کوچ نموده و مسافرت می‌کنم.

پروردگارا! از تو می‌خواهم تا در این مسافرت شادمانی و عملی که موجب خشنودی توست به من عنایت فرمایی.

معبودا! دوری و سختی راه را بر من آسان فرما، مرا در این سفر همراه باش و خیر و نیک بختی را در غیاب من در خانواده‌ام مقدر فرما که هیچ قدرت و حرکتی جز به یاری خداوند بزرگ میسر نیست.

بار خدایا! همانا من بنده تو هستم و تو بودی که این وسیله را در اختیارم گذاشتی، قصد و نیت من تویی، و سفرم به سوی توست. خداوندا! تو بیش از هر کس دیگری بر اسرار من

ص: ۳

آگاهی پس مرا یاری کن تا در این سفر گناهان گذشته خود را جبران نموده و بر آنها خط بطلان بکشم.

معبودا! توان تحمل دشواری و مشقت مسافرت را به من عنایت فرما.

خداوندا! به من پیاموز تا در کردار و سخن خشنودی ترا بجویم، همانا من بنده تو هستم و برای تو و بسوی تو رهسپارم.

ص: ۴

با درود و سلام به روح مطهر و منور رهبر کبیر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی حضرت امام خمینی و به ارواح شهدای عظیم‌الشأن انقلاب و جنگ و با آروزی طول عمر و سلامتی برای رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیه‌الله خامنه مدظله. بعثه مقام معظم رهبری و سازمان حج و زیارت نظر شما خواهران و برادران عزیز و گرامی، حجاج بیت‌الله الحرام را به این نکات جلب می‌نماید:

«ان اول بيت وضع للناس للذي ببكة مباركا وهدى للعالمين، فيه آيات بينات مقام ابراهيم و من دخله كان آمنا، والله على الناس حج البيت من استطاع اليه سبيلا ومن كفر فان الله غنى عن العالمين».

ص: ۵

شناخت خدا، و ورود به محفل انس و محبت، و محراب بندگی و عبادت و اتصاف به صفات ربوبی، تخلق به اخلاق الهی، و تحصیل مرتبه خلیفه‌اللهی، هدف اساسی آفرینش را تشکیل می‌دهند.

رسیدن به این اهداف والا- و مقدس، مستلزم بهره‌وری صحیح از «وحی»، و به کارگیری بجا و به موقع «عقل» و توجه دائم به ذات اقدس پروردگار و خالص ساختن یاد او، و تحمل رنج‌ها و سختی‌های راه خدا، و خویشتن‌داری از آلوده شدن به حطام دنیوی و رذائل اخلاقی است. تا ظاهر آراسته گردد و باطنصفا یابد، و جان جلا پیدا کند، و راه به سوی پروردگار مهربان روشن شود.

بر این اساس، خداوند منان برای هدایت انسان‌ها «پیام» و «پیام‌آوران» را فرستاد، و تقل را حجت قرار داد، و احکام و دستورات را مقرر فرمود، تا زمینه «خودسازی» و سازندگی میسر گردد، و راه عبودیت هموار و حجت بالغه الهی تمام. حضرت امام راحل رحمه الله می‌فرمایند: «تمام مسائل برای معنویات است، پیغمبرها هم که آمدند و احکام را منتشر کردند، برای این است که مردم را تزکیه بکنند «یزکیهم و يعلمهم الكتاب» همه برای این آمدند

ص: ۶

که مردم را با مبدأ وحی آشنا کنند، سیر الی الله بدهند، هدایت بهصراط مستقیم بکنند». تا انسان (این گل سر سبد آفرینش) چه کند؟ و کدام راه برگزیند؟ راه وفاق یا طریق خلاف؟! «انا هدیناه السبیل اما شاکرا واما کفورا».

نظری بر محتوای برخی احکام عبادی اسلام:

هم‌اکنون محتوای برخی از دستورات عبادی را مرور کنیم تا مطلب روشن‌تر شود:

نماز: نماز طهارت است، توجه قلب است، ذکر الله است، ارتباط با خدا است، عبادت است، اظهار بندگی و نیازمندی است، وسیله وصل است، معراج مؤمن است، و قربان کل تقی.

روزه: روز، امساک است، کف نفس است، ریاضت است، تزکیه است، تصفیه است، مبارزه با هواهای نفسانی و خواهش‌های شیطانی است، پرهیز است و رسیدن به تقوی.

انفاقات مالی: انفاقات مالی تطهیر اموال است، و تزکیه نفوس، و تمرین قطع علائق از حطام دنیا.

انفاقات جانی: انفاقات جانی موجب اعتلای کلمه

ص: ۷

حق، و تحصیل عزت و آبرو است.

و اما حج: درباره حج بیت‌الله باید گفت: «آنچه خوبان همه دارند تو تنها داری» زیرا به فرموده مؤلف کتاب محکم «جواهر الکلام» مرحوم آیه‌الله العظمی حاج شیخ محمد حسین نجفی رحمه الله «الحج ریاضة نفسانیة، وطاعة مالیة، وعبادة بدنیة قولیة و فعلیة وجودیة و عدمیة».

یعنی اعمال حج، مجموعه‌ای است از ریاضت دادن نفس بر ترک خواسته‌ها، و دگرگون سازی عادت‌ها، و برنامه جامعی است در زمینه خودسازی و فرمان‌بری خداوند است، در امور مالی، و گذشت از دنیا و ثروت است، مانند پرداخت زکات، خمس و صدقات. و هم تحرک و تلاش و عبادت بدنی است مانند: طواف، نماز، سعی، رمی و ... و دستوراتی که برخی را باید انجام داد و بعضی را باید ترک نمود.

پس حج از آن جهت که ذکر الله است و در عین حال تلاش و تحرک بدن را لازم دارد مانند نماز است.

و از آن جهت که در آن رنج‌ها و سختی‌ها مثل جهاد است.

ص: ۸

و از حیث خودداری و کف نفس از مشتہیات مثل روزه است.

و از آن نظر که مستلزمصرف مال است، مانند زکات و انفاقات است.

و با این همه نتایج و آثار معنوی و سازنده، که در حج وجود دارد، درس‌هایی از ایمان و اخلاص، و صحنه‌هایی از مقاومت و ایثار، و مناظری از ترک دنیا، و انتقال به عالم آخرت، و حشر و نشر، و گرفتاری‌های خاص روز قیامت را به زائران خانه خدا می‌آموزد. و به تعبیر حضرت امام خمینی رحمه الله:

«مناسک حج مناسک زندگی است و از آنجا که جامعه اسلامی از هر نژاد و ملتی باید ابراهیمی شود تا به خیل امت محمدصلی الله علیه و آله پیوند خورد و یکی گردد و ید واحده شود، حج تنظیم و تمرین و تشکل این زندگی توحید است، حج عرصه نمایش و آئینه سنجش استعدادها و توان مادی و معنوی مسلمانان است».

پس توفیق شرکت در کنگره شکوهمند، و اجتماع عبرت‌آموز و انسان‌ساز حج، می‌تواند بهترین فرصت و مناسبت‌ترین زمینه را در اختیار برادران و خواهران قرار

ص: ۹

دهد، که از میان میلیون‌ها مسلمان ارزومند موفق به برگزاری حج و حضور در مواقع و مشاعر، و انجام مناسک و شعار، شده‌اند. البته، دست یافتن به اهداف بلند و ثمرات شیرین، اسلامی- انسانی این فریضه الهی، مشروط است، به داشتن شناختی دقیق و همه جانبه، و عملی صحیح و بر اساس موازین، از حج اسلامی، بویژه ابعاد ژرف معنوی و اسرار گسترده باطنی آن، و گرنه هیچ گاه صورت عاری از معنا و جسم خالی از روح، آن آثار شگفت معنوی و نتایج و منافع عظیم سیاسی- اجتماعی و اقتصادی را نخواهد داشت. و به فرموده حضرت امام رحمه الله: «حج برای نزدیک شدن، و اتصال انسان به صاحب‌خانه است، و حج تنها حرکات و اعمال و لفظها نیست، و با کلام و لفظ و حرکت خشک، انسان به خدا نمی‌رسد».

بنابراین باید هر فرد مسلمانی که عازم زیارت بیت الله می‌شود، علاوه بر مسائل و آداب ظاهری این فریضه بزرگ الهی، به فراگیری و شناخت و درک مقاصد باطنی و اسرار معنوی، به فراگیری و شناخت و درک مقاصد باطنی و اسرار معنوی حج پردازد. تا با توفیق زیارت خانه خدا و حضور در مواقع و مشاعر، جوهر حج را که «هجرت به سوی

ص: ۱۰

خدا است» در سرّ ضمیرش زنده سازد. و خانه دل را براستی بیت حق گرداند.

اگرچه مع الأسف کم نیستند کسانی که بار سفر می‌بندند و زحمت طی طریق به خود می‌دهند و به حج می‌روند و پا جای پای ابراهیم و اسماعیل و هاجر می‌گذارند، ولی به راهی که رسول خداصلی الله علیه و آله هموار کرده نمی‌روند، و نمی‌دانند هدفشان از این مسافرت چیست؟! و خدا از آنها چه خواسته؟ و به فرموده حضرت امام امت قدس سره: «میلیون‌ها مسلمان هر سال به مکه می‌روند و پا جای پای پیامبر و ابراهیم و اسماعیل و هاجر می‌گذارند. ولی هیچکس نیست که از خود بپرسد، ابراهیم و محمد علیهما السلام، کی بودند و چه کردند؟ هدفشان چه بود؟ از ما چه خواسته‌اند؟ گویی به تنها چیزی که فکر نمی‌شود، به همین است. مسلم حج بی‌روح و بی‌تحرك و قیام، حج بی‌برائت، حج بی‌وحدت، و حجی که از آن هدم کفر و شرک بر نیاید حج نیست.»

پس ای برادر و خواهری که آهنگ سفر کرده‌ای، می‌دانی که رهسپار کدامین دیاری؟ و به کجا می‌روی؟ و برای چه می‌روی؟ و بر کی وارد می‌شوی؟ و به فرموده

ص: ۱۱

امام راحل رحمه الله:

«مهم آن است که حاج بدانند که کجا می‌رود، و دعوت چه کسی را اجابت می‌کند؟ و میهمان کیست؟ و آداب این میهمانی چیست؟ و بدانند هر خودخواهی، و خودبینی با خداخواهی مخالف است، و با هجرت الی الله مباین، و موجب نقض معنویت حج است.»

آری تو عزم دیاری دوست داری، سرزمینی که در آن خانه خدا است، نخستین خانه‌ای که برای مردم بنا نهاده شده: خانه کعبه. می‌روی تا در سرزمین وحی، در کنار کعبه معظمه با خدایت پیمان ببندی که همچون باینش حضرت ابراهیم خلیل و پاسدار حرمتش حضرت محمد امین علیهما السلام حاکمیت بت‌ها و بت پرستان را بر سرنوشت خود و بندگانش پذیرا نباشی. و همواره مبارزه بی‌امان را با مستکبرین و مفسدین فراموش نکنی. و تا ابدیت، سر از عبودیت و بندگی حضرت حق برنتابی. پس باید که حرمت این سفر و احترام هم‌سفرها را

ص: ۱۲

بداری، و قوانین و مقررات را محترم شماری، و آداب حج و زیارت را بدانی، و غرض الهی حج و زیارت را به اغراض حیوانی و خواهش‌های نفسانی و اعمال و رفتار غیراسلامی- انسانی- آلوده نسازی و اخلاص در عمل را که اساس بنیان آن است فراموش نکنی، تا خداوند به لطف و کرمش توفیق بهره‌مندی از آن مواقف کریمه، و مشاهد مشرفه و اماکن و مراقد متبرکه را مرحمت فرماید.

حضرت امام رحمه الله در این رابطه می‌فرمایند:

«واز مهمات در همه عبادات، اخلاص در عمل است، که اگر خدای ناخواسته کسی عملی را برای خودنمایی و عرضه به دیگران انجام دهد، و خوبی عملش را به رخ دیگران بکشد عمل او باطل است، و حجاج محترم مواظب باشند که رضای غیرخدا را در اعمال خود شرکت ندهند.»

ص: ۱۳

رهنمودهای حضرت امام خمینی «قدس سره» به زائرین بیت‌الله الحرام

اشاره

رهنمودهای معنوی:

۱- «مراتب معنوی حج که سرمایه حیات جاودانه است و انسان را به افق توحید و تنزیه نزدیک می‌نماید حاصل نخواهد شد مگر آنکه دستورات عبادی حج به طور صحیح و شایسته و مو به مو عمل شود. و حجاج محترم و روحانیون معظم کاروان‌ها تمام هم خود را صرف در تعلیم و تعلم مناسک حج کنند».

۲- «جهات معنوی حج بسیار است و مهم آن است که حاج بداند که کجا می‌رود؟ و دعوت چه کسی را اجابت می‌کند؟ و میهمان کیست؟ و آداب این میهمانی چیست؟ و بداند هر خودخواهی و خودبینی با خداخواهی مخالف است و با هجرت الی الله مباین و موجب نقض معنویت حج است و اگر همین یک جهت عرفانی و معنوی برای انسان دست دهد و لبیک به راستی مقرون به ندای حق تعالی تحقق حقیقی یابد، انسان در همه میدان‌های سیاسی و اجتماعی و فرهنگی و حتی نظامی پیروز می‌شود و برای

ص: ۱۵

چنین انسانی شکست مفهومی ندارد.

خداوند تعالی شمه‌ای از این سیر معنوی و هجرت الهی را نصیب همه ما فرماید.».

۳- حج برای نزدیک شدن و اتصال انسان‌ها به صاحب خانه است و حج تنها حرکات و اعمال و لفظها نیست و با کلام و لفظ و حرکت خشک، انسان به خدا نمی‌رسد...».

۴- «شما امروز در این سفر در بوته امتحان قرار دارید چون نمونه و الگویی از ملت ایران هستید و باید بدانید که چشمان کنجکاو صدها هزار زائر که از اطراف جهان حول مرکز وحی گرد آمده‌اند با دقت حرکات و اعمال شما را تحت نظر دارند.».

۵- «در هر حال زائران ایرانی به نقش و رسالت خود در تمامی مراحل حج توجه کنند که تمامی اعمال و رفتار آنان با دقت مورد توجه و نظر دوستان و دشمنان انقلاب است.».

ص: ۱۶

و دشمنان انقلاب درصدد دست یافتن به سوژه‌ای ولو مختصر جهت تخریب قداست و اعتبار الهی مردم کشور ما می‌باشند. و دوستان و طرفداران انقلاب مشتاق آشنایی با روش و سیره و خصوصیات این ملتی که آوازه نام و نشانش به یاری خداوند در سراسر عالم طنین افکنده است گردیده‌اند».

۶- «اشخاصی که حج می‌روند هم باید توجه بکنند که خدای نخواستہ حیشان مخلوط به معصیت نشود همه‌اش اسلام و همه‌اش عبادت باشد.

راهپیمایی‌ها عبادت باشد نه معصیت، شعارها عبادی باشد نه معصیتی، و جوری باشد که برای خدا باشد.

نه این طور نیست که هر کس هر کاری دلش می‌خواهد بکند و به هر کس می‌خواهد بد بگویند.

باید این مسائل روی برنامه‌صحیح که از قبل ریخته می‌شود باشد».

۷- «زائرین محترم که در جوار خانه خدا و محل

ص: ۱۷

رحمت او هستند با همه بندگان خدا با رفق و مروت و اخوت اسلامی رفتار نمایند و همه را بدون در نظر گرفتن رنگ و زبان، منطقه و محیط از خود بدانند و همه با هم ید واحد قرآنی باشند تا بر دشمنان اسلام و انسانیت چیره شوند».

۸- «این سفر الهی را شما می‌روید و رجم شیطان می‌کنید اگر چنانچه خدای نخواستہ خودتان از جنود شیطان باشید خودتان را هم رجم می‌کنید.

شما باید رحمانی بشوید تا رجمتان رجم جنود رحمانی به شیطان باشد».

۹- «به حجاج محترم ایرانی که حامل پیام اسرام و قرآن کریمند و حامل پیام انقلاب اسلامی می‌باشند سافرش کرده و می‌کنم که در آن مواقع شریعه چه در مکه معظمه و چه در مدینه منوره، مدارا با مسلمین و مسالمت را حتی با مأمورین آنجا از دست ندهید. و در آن مراکز که محل امن است به مقابله بر نخیزید و با همه با اخلاق انسانی - اسلامی برخورد کنید و با نصیحت

ص: ۱۸

برادرانه و موعظه حسنه، همه مسلمانان را از اعمال خشونت بازدارید و به دستور خداوند تعالی با جاهلان مدارا نمایید».

۱۰- «به زائرین محترم تذکر می‌دهم که در این مواقع معظمه و در طول سفر به مکه مکرمه و مدینه منوره از انس با قرآن کریم اینصحیفه الهی و کتاب هدایت غفلت نوزید که مسلمانان هرچه دارند و خواهند داشت در طول تاریخ گذشته و آینده از برکات سرشار این کتاب مقدس است».

۱۱- «از مهمات در همه عبادات، اخلاص در عمل است که اگر خدای نخواستہ کسی عمل را برای خودنمایی و عرضه به دیگران انجام دهد و خوبی عملش را به رخ دیگران بکشد عمل او باطل است و حجاج محترم مواظب باشند که رضای غیر خداوند را در اعمال خود شرکت ندهند».

۱۲- «در اماکن مقدسه خدا را بخوانید و با دعا و نیایش روح خود را پالایش کنید. آنهایی که به خیال

ص: ۱۹

خودشان مردم را از دعا و ذکر، پرهیز می‌دهند تا مردم به دنیا پردازند می‌دانند که همین دعا آدم را می‌سازد اقامه عدل را دنیا همین انبیایی کردند که اهل ذکر و فکر و همه چیز بودند، قیام ضدّ ستمگرها را همین‌ها کردند».

تذکرات به روحانیون:

۱- «لازم است به حضرات آقایان علما و روحانیون محترم کاروان‌ها تذکر دهید که قبل از حرکت مجالسی تشکیل دهند و حجاج محترم را با مسائل شرعی و وظایف انسانی آشنا کنند».

۲- «یکی دیگر از وظایف مهم هم قضیه آشنا کردن مردم است به مسائل حج، آدم بسیار می‌بیند که حج می‌روند، زحمت می‌کشند لکن مسئله حج را نمی‌دانند و آنجا گرفتار می‌شوند....

باید آقایان برای مردم جلسه درس قرار بدهند و به مردم آداب حج، اجبات حج و محرمات حج را بگویند آدابش هم نشد، نشد اما محرمات و واجبات را به مردم

ص: ۲۰

تعلیم کنند و این جلسات را هر روز داشته باشند.

مردم هم موظفند که بروند پیش آقایان و در این درس‌ها شرکت بکنند و مسائل حج را یاد بگیرند که بعدها وقتی آمدند گرفتار نشوند که من طوافم چه جوری بود آیا درست است یا نه؟»

۳- روحانیون و مدیران و مسئولین محترم کاروان‌ها و حج با توجه به مسئولیت خطیری که در اداره و توجیه زائرین محترم پذیرفته‌اند و با در نظر گرفتن شرایط استثنائی کشور جمهوری اسلامی ایران باید تمام همت و تلاش خود را در برگزاری صحیح و منظم حج بکار گیرند و با سعه صدر و بدور از هرگونه توقع و منتی زائران محترم بیت‌الله را در آموزش و تعلیم مناسک و مسائل حج همراهی نمایند.

و متناسب با حضور قشرهای مختلف اعم از بی‌سواد و باسواد برای آنان برنامه‌ریزی کنند و از نقش سازنده خود و تأثیر بزرگی که حج برای همیشه در سرنوشت انسان می‌گذارد غافل نشوند، چرا که در آن فضا و شرایط معنوی همه دل‌ها برای تحول و پذیرفتن حق آماده است.»

ص: ۲۱

«یکی از فرصت‌های بسیار مناسب و مغتنم برای روحانیون ارتباط با صاحب‌نظران و اندیشمندان و علمای کشورهای اسلامی است. هرچند که استکبار جهانی و یا سران بعضی کشورهای اسلامی به شدت از این نوع ملاقات‌ها و رابطه‌ها بیمناک و از آن جلوگیری و مراقبت می‌نمایند. ولی برنامه‌ریزی سالم و استفاده کردن از این موقعیت مناسب برای تبادل افکار و اندیشه‌ها و پیدا کردن راه‌حل برای معضلات جوامع اسلامی از خواسته‌های جمهوری اسلامی ایران بوده است. و در این فرصت مغتنم روحانیون معظم و مسئولین تبلیغات حج برای انتقال تجارب انقلاب و ارائه خط مشی‌های سیاسی در پرتو احکام قرآن و نقش عظیم روحانیت اسلام در رهبری مردم و جامعه نقش کارسازی باید ایفاء بنمایند».

۵- «و به روحانیون محترم عرض می‌کنم که علاوه بر آنکه مسائل را به طور وضوح که همه کس بفهمد در جلسات متعدد به گروه خود یاد دهید در وقت اعمال آنان

ص: ۲۲

نیز مواظب آنها باشید و آنها را هدایت فرمایید».

۶- «روحانیون عزیز در عین حالی که مسائل را به طور واضح و دقیق بیان می‌کنند، ولی از مشکل تراشی و حالت‌های وسواس گونه که زائران را در شک و تردید و احتیاط‌های بی‌مورد قرار می‌دهند خودداری کنند.

چرا که وسواس در برنامه و عبادت‌ها و ادعیه موجب کسالت و بی‌توجهی در واجبات می‌شود».

۷- «از مسائل دیگری که آقایان روحانیون که در کاروان‌ها هستند باید به مردم بگویند امور سیاسی است که در حج واقع می‌شود و باید روی نظام باشد. اینکه هر کس خودش بخواهد یک کاری بکند درست نیست و این هرج و مرج همیشه غلط بوده، هر امری باید یک نظم داشته باشد، برای فلان امر می‌خواهند اجتماع کنند باید کسی که متکفل امور حج است برنامه بدهد و روی آن برنامه عمل بکنند هر کس یا هر گروهی خودش علیحده روی مذاق خودش که بین مذاق‌ها اختلاف هم خیلی هست بخواهد عمل کند آنجاها گرفتاری پیدا می‌شود، و بدتر از

ص: ۲۳

آن این است که گاهی برای جمهوری اسلامی اسباب وهن شود نباید کاری بکنند که برای جمهوری اسلامی یک بدنامی پیدا شود».

تذکرات به زائرین:

۱- «از زائران محترم کشور ایران تقاضا دارم که توجه کنند از چه کشوری می‌روند؟ و به سوی کی رو آورده‌اند؟ از کشوری می‌روند که برای اسلام عزیز و اجرای احکام نورانی آن بجای احکام طاغوت پیا خواسته و زن و مرد و پیر و جوان هرچه داشته‌اند فدا کرده‌اند .... و بسوی کشوری می‌روند که خانه خداوند تعالی و کعبه آمال انبیاء عظام و اولیاء کرام و محط وحی و مهبط جبرئیل امین و ملائکه الله است ....

و به سوی مدینه محمدصلی الله علیه و آله می‌روند تا محمدی شوند و چگونه زیستن و چگونه مجاهدت کردن و چگونه رفتن به سوی معشوق را بیاموزند، رفته‌اند به سوی قبر رسول عظیم‌الشأن و قبور اولیاء عظیم‌المنزله‌ای که لحظه‌ای به دنیا و زخارف آن توجه نکرده‌اند و به جز خدا و اوامر او

ص: ۲۴

نیندیشیده‌اند و به جز رضای او قدم برنداشته‌اند».

۲- «لازم است حجاج مسائل حج را از واجبات و محرّمات نزد علمای اعلام به خوبی یاد گیرند تا خدای نخواستہ تخلفاتی حاصل نشود که موجب هدر رفتن زحمات آنان گردد یا موجب مُحل نشدن آنان شود و برای خودشان اشکالاتی پیش آید».

۳- «بر شما ملت عزیز اسلامی که برای ادای مناسک حج در این سرزمین وحی اجماع کرده‌اید لازم است از فرصت استفاده کرده به فکر چاره باشید، برای حل مسائل مشکله مسلمین تبادل نظر و تفاهم کنید.

باید توجه داشته باشید که این اجتماع بزرگ که به امر خداوند تعالی در هر سالی در این سرزمین مقدس فراهم می‌شود شما ملت‌های مسلمان را مکلف می‌سازد که در راه اهداف مقدسه اسلام، مقاصد عالیہ شریعت مطهره، و در راه ترقی و تعالی مسلمین و اتحاد و پیوستگی جامعه اسلامی کوشش کنید در راه استقلال و ریشه‌کن کردن سرطان استعمار، همفکر و هم‌پیمان شوید، گرفتاری‌های ملل مسلم

ص: ۲۵

را از زبان اهالی هر مملکت شنیده و در راه حل مشکلات آنان از هیچگونه اقدامی فروگذار نکنید برای فقرا و مستمندان کشورهای اسلامی کفر کنید. برای آزادی سرزمین اسلامی فلسطین از چنگال صهیونیسم، دشمن سرسخت اسلام و انسانیت چاره‌اندیشی کنید. از مساعدت و همکاری با مردان فداکاری که در راه آزادی فلسطین مبارزه می‌کنند غفلت نوزید».

۴- «اینجانب امیدوارم که حجاج عزیزی ایدهم الله تعالی از خود و دوستان خود مراقبت نمایند که در این عبادت با عظمت الهی آلوده به گناه و خطایا نشوند. در میقات‌های الهی و مقامات مقدس، در جوار خانه پر برکت خداوند تعالی آداب حضور محضر مقدس خداوند عظیم مراعات، و قلوب حجاج عزیز از تمام وابستگی‌های به غیر حق آزاد، و از آنچه غیر دوست هست تهی و با انوار تجلیات الهی منور گردد تا اعمال و مناسک این سیر الی الله با محتوای حج ابراهیمی و پس از آن حج محمدیصلی الله علیه و آله آراسته گردد و با سبکباری از افعال طبیعت همگان سالم از وزرهای منی و منیت، با کوله‌باری از معرفت حق و عشق محبوب، به

ص: ۲۶

اوطان خود باز گردند و به جای سوغات‌های مادی فانی، دستاوردهای باقی‌ابدی برای دوستان به سوغات آورند».

۵- «باید متوجه اعمال خودتان باشید، از خودتان پاسداری بکنید و این سفر را سفر الی الله حساب بکنید و بدانید که با این سفر

ممکن است شما آبروی بسیار زیاد پیش خدای تبارک و تعالی پیدا بکنید و ممکن است خدای نخواستہ سقوط کنید».

۶- «توجه داشته باشید که سفر حج سفر کسب نیست، سفر تحصیل دنیا نیست، سفر الی الله است. شما دارید به طرف خانه خدا

می‌روید تمام اموری که انجام می‌دهید به طول الهیت باید باشد، سفرتان اینجا که شروع می‌شود سفر به سوی خدای تبارک و تعالی

است، در میقات که می‌روید لبیک به خدا می‌گویید یعنی تو دعوت کردی و ما اجابت، مبدا عملی انجام بدهید که خدای تبارک

و تعالی بفرماید که خیر، شما را من قبول ندارم برای اینکه شما اسلامی نیستید. مبدا این سفر را سفر تجارت قرار بدهید و امور

تجارتی در این سفر مطرح باشد،

ص: ۲۷

این سفر الهی را آلوده به دنیا نکنید .... شما در این مواقعِ کریمه وقوف می‌کنید و وقوف در این مواقعِ کریمه را مبدا آلوده بکنید به معصیت و مرتکبِ خلافی بشوید».

۷- «لازم است برادران ایرانی و شیعیان سایر کشورها از اعمال جاهلانه که موجب تفرق‌صوفِ مسلمین است، احتراز کنند و لازم است در جماعات اهل سن حاضر شوند و از انعقاد و تشکیل نماز جماعت در منازل و گذاشتن بلندگوهای مخالف رویه اجتناب نمایند و از افتادن روی قبور مطهره و کارهایی که گاهی مخالفِ شرع است جداً اجتناب کنند».

۸- «اخلاق کریمه انسانی- اسلامی را با همه زوار از هر طبقه و هر طایفه و هر رنگ و هر زبان و هر کشور باشند با دقت مراعات نمایید و در برخوردها و رفت و آمدها در جمیع اوقات و احوال پیش آمدها صبور و بردبار باشید و کریمانه با همه، رفتار نمایید و در مقابلِ درشتی‌ها، نرمی و سَلَم و در مقابلِ بدرفتاری‌ها، خوبی و محبت کنید. و برای رضای خداوند تعالی تحمل هر پیش آمد بدی از هر

ص: ۲۸

کس باشد با روی گشاده و سعه صدر، نمایند، که آن مواقف کریمه و بقاع شریفه، محل نزاع و جدال نیست و آنچه آن کنید که معلوم شود شما از کشور امام‌صادق علیه السلام آمده‌اید. و این خود یک خدمت شایان به اسلام و جمهوری اسلام و هم میهنان عزیز است. و بدانید که پس از رجوع از سفر، علاوه بر تحصیل رضای حق و پیامبر عظیم الشان صلی الله علیه و آله و حضرت بقیه الله روحی لمقدمه الفداء که شاهد و حاضر است، لذت این امر را به طور شایسته خواهید برد».

محتوی و اسرار حج:

- ۱- «حج کانون معارف الهی است که از آن محتوای سیاسی اسلام را در تمامی زوایای زندگی باید جستجو نمود. حج پیام آور ایجاد و بنای جامعه‌ای بدور از رذائل مادی و معنوی است. حج تجلی و تکرار هم‌صحنه‌های عشق آفرین زندگی یک انسان و یک جامعه متکامل در دنیاست».

ص: ۲۹

۲- «بزرگترین درد جوامع این است که هنوز فلسفه واقعی بسیاری از احکام الهی را درک نکرده‌اند. و حج با آن همه راز و عظمتی که دارد هنوز به صورت یک عبادت خشک و یک حرکت بی حاصل و بی ثمر باقی مانده است یکی از وظایف بزرگ مسلمانان پی بردن به این واقعیت است که حج چیست؟ و چرا برای همیشه باید بخشی از امکانات مادی و معنوی خود را برای برپایی آن صرف کنند؟».

۳- «لازم است زائرین محترم بیت‌الله الحرام از هر ملت و مذهبی که هستند به فرامین قرآن کریم گردند نهند، و در مقابل سیل شیطانی بنیان‌کن اسلام‌زدایی شرق و غرب و وابستگان بی‌اراده آنان دست اخوت اسلامی به هم دهند و به آیات شریفه الهی که آنان را به اعتصام به جبل‌الله فراخوانده و از تفرقه و اختلاف تحذیر و نهی فرموده است توجه کنند».

۴- «در راهپیمایی‌ها لازم است در وقت و کیفیت و

ص: ۳۰

شعارها و امثال آنها از متصدیان امور پیروی کنید و نظم و آداب اسلامی را به طور شایسته مراعات نمایید و به هیچکس اجازه ندهید که سرخود و بدون دستور شعار دهد که ممکن است عمال دشمنان اسلام و جمهوری اسلامی برای تفرقه افکندن و بدنام نمودن شما آمده باشند در بین شما نفوذ کنند و با تحریک و شعارهای غلط مخالف اخلاق اسلامی به آبروی شما و ملت شما و مذهب لطمه‌ای وارد کنند».

ص: ۳۱

رهنمودهای مقام معظم رهبری حضرت آیه‌الله خامنه‌ای «دام‌زله»

ص: ۳۲

۱- رهبر معظم انقلاب اسلامی خطاب به نماینده محترم خود فرموده‌اند: «انتظار می‌رود که حجاج محترم با راهنمایی و ارشاد جنابعالی فرصت یابند به برکت مناسک و شعائر حجّ دل‌های خود را در زلال ذکر خدا تزکیه و تطهیر کرده، در کنار آن با مشاهده شکوه جماعت مسلمین که از اقطار میهن بزرگ اسلامی به طواف کعبه آمده‌اند فکر و ذهن خود را به عظمت اسلام و مسلمین متوجه سازند و قدرتی را که خداوند در ید واحد امت اسلامی به ودیعه نهاده به چشم ببینند.

ضروری است که در هر فرصتی همه حجاج و بالخصوص حجاج عزیز ایران را به ذکر و خشوع و تضرع و تقویت حلقه‌های معنوی و رابطه با حضرت باری تعالی و تقدّس متذکر فرمایید».

۲- «در این محیط محور و مرکز هر حکومتی خدا است و طواف و سعی و رمی و قوف و دیگر شعائرالله حج، هر یک به نحوی نمایش انجذاب به الله و طرد و نفی

ص: ۳۳

و برائت از «انداد الله» است.

۳- «اینکه در آیات کریمه مربوط به حج بارها از ذکرالله سخن رفته، نشانه آن است که در این خانه و به برکت آن باید هر عامل غیرخدا از صحنه ذهن و عمل مسلمین زدوده شود، و بساط انواع شرک از زندگی آنان برچیده شود».

۴- «در حج در مدینه و مکه در احد و منی و حرا در این سرزمین که قدم مبارک رسول اکرمصلی الله علیه و آله و اصحاب گرامش بر آن نهاده شده و شاهد آن رنج‌ها و دربدری‌ها و مبارزات و خون دل‌ها بوده و در تمام گذشته‌ها به تدبیر پردازید، خود را با آن پیوند دهید، در پرتو آن راه و جهت را بیابید، با تجربه آن نتیجه و سرانجام راه را ببینید، و به حول و قوه خدا و با توکل به او و امید به نصرت او و اعتماد به توانایی خود، در آن راه و به سمت آن هدف قدم گذارید والله معکم ولن یترکم اعمالکم».

ص: ۳۴

۵- «حج با مشاهد و مناسک و شعائر خود باید این روح وحدت و ملائمت و جماعت و عظمت را در مسلمانان همه اقطار عالم زنده کند. و از شعوب و قبایل مختلفه امت واحده پدید آورد و آن امت واحده را به وای امن عبودیت مطلق خداوند هدایت نماید، و مقدمات تحقق گفته خدای بزرگ را که: «ان هذه امتکم امه واحده وانا ربکم فاعبدون» را فراهم آورد».

۶- «موضوع مهم دیگری که حجاج بیت‌الله به عنوان بخشی از هدف حج باید به آن پردازند، مسائل مهم و جاری جهان اسلام است، اگر حج کنگره عظیم سالیانه مسلمانان سراسر جهان است بی گمان فوری‌ترین دستور این کنگره، مسائل روز مسلمانان در هر نقطه از جهان است».

۷- «حج ابراهیمی و محمدیصلی الله علیه و آله بی گمان یکی از بزرگترین مقدمات و ارکان این هدف بزرگ است (تشکیل امت واحده) بدین جهت در

ص: ۳۵

این عرصه عظیم، در همان حال که ذکر خدا «فاذکروا الله کذکرکم آبائکم او اشدّ ذکرا» و اعلام برائت از مشرکان، «واذان من الله ورسوله الی الناس یوم الحج الاکبر ان الله برئ من المشرکین ورسوله»، رکن حج محسوب می‌شود، حساسیت در برابر هر حرکتی که میان برادران یعنی اجزاء این امت واحده، جدایی و دشمنی بافریند، نیز در حد اعلا است، تا آنجا که حتی بگومگوی دو برادر مسلمان نیز که در زندگی عادی چندان مهم نمی‌نماید، در حج ممنوع و حرام است: «فدا رفث ولا فسوق ولا جدال فی الحج».

ص: ۳۶

تذکرات بعثه مقام معظم رهبری

ص: ۳۷

تذکرات بعثه مقام معظم رهبری

- ۱- هم‌اینک شما عازم سفری هستید که در آن سفر میزبان اصلی خداوند است و در خانه خود از شما پذیرایی خواهد کرد لذا لازم است با عزمی راسخ به خودسازی پرداخته، بسوی انجام این هدف مقدس گام بردارید.
- ۲- شما خواهران و برادران گرامی در این سفر با محیطی تازه و چهره‌هایی جدید و ملل گوناگون مواجه می‌شوید و از آنجا که به عنوان یک مسلمان انقلابی از جمهوری اسلامی ایران به سرزمین وحی گام می‌نهیید لذا باید به دقت مراقب اعمال و رفتار خود باشید و در همه شئون اخلاقی اسلامی فرموده پیشوای ششم حضرت امام‌صادق علیه السلام را پیوسته به خاطر داشته باشید که فرمودند: «همیشه مایه سرفرازی و زینت ما اهل بیت (و شیعه) باشید و موجب خفت و شرمساری ما نگردید».
- ۳- اعمال و مناسک را به طور دقیق از روحانیون محترم که در کاروان‌ها هستند فرا بگیرید و به هیچ عملی بدون

ص: ۳۸

راهنمایی آنان دست نزنید چه بسا که خداوی نخواسته با سهل‌انگاری، عملتان باطل شود و نتوانید آن را تا آخر جبران کنید و ممکن است به احرام باقی بمانید و در برگشت موجبات زحمت خود و نزدیکان خویش شوید.

۴- زائرین محترم توجه نمایند که هنگام برپایی نماز جماعت حتماً در نمازهای جماعت شرکت کرده، و با هیچ عذری از مسجد خارج نشوید که بسیار زننده و زشت می‌باشد برای اینکه چهره زیبای اخوت و جماعت اسلامی را حفظ کنید درصوف بهم فشرده نماز جماعت شما هم به نماز ایستاده و از نظاره‌گر بودن جداً پرهیز نمایید، و موقعی که دیگران مشغول نماز هستند از جلو آنها عبور نکنید.

۵- در حرم و در محضر رسول خداصلی الله علیه و آله بکوشید اوقات گران‌بهای خود را به سخنان بیهوده و یا خدای ناکرده غیبت و تهمت و امثال آن تلف نکنید، تلاش کنید هرچه بیشتر با تاریخ اسلام و جانبازی‌های مسلمین صدر اسلام آشنا شده، و در جای‌جای مکه و مدینه پیامبرصلی الله علیه و آله و یاران باوفایش را با چشم جان ببینید.

۶- در خواندن زیارت، صدا را بلند ننموده بلکه با

ص: ۳۹

متانت و وقار و با حضور قلب و حواس جمع زیارت و دعا بخوانید و گمان نکنید که تنها در صورتی زیارت و دعا مورد قبول است که با صدای بلند آن را بخوانید، بهتر این است دعا را زمزمه نموده و بدانید که در حضور پیامبر صلی الله علیه و آله و یا ائمه معصومین علیهم السلام قرار گرفته و با آنان سخن می‌گویید.

۷- با توجه به حساسیتی که نسبت به بوسیدن ضریح مطهر پیامبر صلی الله علیه و آله و اماکن مقدسه در مکه و مدینه وجود دارد، در بوسیدن و هجوم به طرف ضریح مطهر اصرار نوزید.

۸- از پول انداختن در ضریح پیامبر صلی الله علیه و آله و یا قبرستان بقیع و غیره خودداری فرموده در صورت داشتن نذر با روحانیون محترم گروه مشروت نمایید.

۹- از بریدن و کندن ریسمان و پرده کعبه و یا خاک برداشتن از قبرستان بقیع و سایر اماکن جدا خودداری فرمایید.

۱۰- نمازهای واجب و یا مستحبی خود را در مسجدالنبی صلی الله علیه و آله بخوانید و به خاطر حفظ قداست تشیع از اقامه نماز در کنار قبرستان بقیع خودداری فرمایید.

ص: ۴۰

- ۱۱- از کنار زدن فرش‌های مسجد و یا گستردن حصیر روی فرش مساجد و همچنین مهر گذاشتن پرهیز نموده، در صورتی که مایلید روی حصیر نماز بخوانید می‌توانید از قسمت‌های غیر مفروش و خلوت مسجد استفاده کنید.
- ۱۲- از کشیدن سیگار و خوردن غذا، و انداختن زباله در مساجد و خصوصاً در مسجدالحرام و مسجدالنبی صلی الله علیه و آله به شدت اجتناب نمایید.
- ۱۳- بستن نخ و پارچه و امسال آن به درب‌ها و شبکه‌های قبرستان بقیع نه تنها مستحب نبوده بلکه در بسیاری موارد موجت اتهام و خدشه‌دار نمودن حیثیت ملت عزیز و شریف ایران خواهد شد. لذا خواشمندیم از این کار اکیداً اجتناب فرمایید.
- ۱۴- در مسجدالحرام و مسجدالنبی صلی الله علیه و آله یکدیگر را بلند صدا نکنید.
- ۱۵- خواهران محترمه در حرمین شریفین و در پایگاه وحی و نزول قرآن حجاب اسلامی را کاملاً مراعات نموده مراقب باشند هم‌اینک که به زیارت فاطمه اطهر علیها السلام آمده‌اند از آن حضرت الگو گرفته، و خدای ناکرده با رفتار خود موجبات نارضایتی پاره تن پیامبر صلی الله علیه و آله را فراهم

ص: ۴۱

نیاورند.

۱۶- از جمله آفت‌های این سفر که معنویت شما را تهدید می‌کند و آبروی ایران و جمهوری اسلامی را به مخاطره می‌اندازد، مسئله گردش در بازار و خریدن اجناس غیر ضروری و بدتر از همه چانه‌زدن‌ها و قسم‌دادن‌ها به خاطر یک ریال و یا بیشتر است اینگونه اعمال از شأن یک مسلمان انقلابی بدور است.

لذا با توجه به بعد معنوی این سفر عظیم الهی حتی المقدور کمتر خرید نموده، خصوصاً از خرید اجناسی که می‌توانید آن را در ایران ولو با اندکی تاوت قیمت تهیه کنید خودداری فرمایید.

ص: ۴۲

تذکرات سازمان حج و زیارت

اشاره

دانستنی‌های سفر زیارت بیت‌الله الحرام و توصیه‌های ضروری به هنگام عزیمت زائران

زائران محترم ضمن تماس‌هایی که با مدیر کاروان خود می‌گیرند، از ساعت و تاریخ عزیمت خود، از وسایل شخصی و لوازم ضروری که بایستی تهیه نمایند، از محل تجمعی که مدیر کاروان به آنان اطلاع داده و از وسایل مسائل ضروری مسافرت آگاه می‌گردند، و در رأس ساعت مقرر در محل تعیین شده جمع می‌شوند تا به مقوع و چند ساعت قبل از پرواز به فرودگاه اعزام و آماده حرکت شوند، در این هنگام لازم است ساعتی که به آنان ابلاغ می‌شود دقیقاً رعایت کنند و از جدایی و تفرقه پرهیزند و همیشه به طور جمعی و با گروه باشند، مراسم خداحافظی را در منزل انجام دهند و در فرودگاه با توجه به ازدحام جمعیت و اینکه در ۲۴ ساعت چندین پرواز انجام می‌شود بایستی از کاروان خود جدا نشوند و شماره پرواز و تاریخ و ساعت حرکت خود را دقیقاً به خاطر بسپارند. مدیر کاروان در صورتی که مدینه قبل و یا مدینه بعد باشند اطلاعات کافی

ص: ۴۴

را جهت آمادگی قبلی به آنان خواهد داد. بنابراین به شما زائران محترم توصیه می‌شود که در ایران از ساعت ورود به فرودگاه تهران و یا یکی از ایستگاه‌های پرواز تا لحظه خروج از سالن فرودگاه جده، به نکات زیر توجه داشته باشید و برای تسهیل امور خود و سایر همسفران آنها را رعایت فرمایید.

۱- مدیر و ناظر و روحانی کاروان را دقیقاً بشناسید و نام آنان را به ذهن خود بسپارید و شماره کاروان و شماره پرواز را یادداشت نمایید. اگر گذرنامه را در اختیار شما گذاشته‌اند مشخصات آن را دقیقاً تطبیق دهید و مطمئن شوید که مهر و امضای آن کامل و بدون نقص است.

۲- روی چمدان و ساک مشخصات کامل خود و نام مدیر و شماره کاروان را بنویسید و حتی‌المقدور چمدان‌هایی تهیه نمایید که بدون آستر باشد و وسایل مورد نیاز و ضروری خود را در داخل چمدان گذاشته و به مدیر کاروان تحویل دهید تا به موقع به فرودگاه تحویل شود بدیهی است خواهران و برادران زائر توجه دارند که قرار دادن هرگونه اسکناس - ارز (پول خارجی) طلا و جواهر - گلیم - قالیچه - جاجیم - مواد غذایی و مصرفی و همچنین

ص: ۴۵

مدارک مورد لزوم نظیر شناسنامه- چک‌های ارزی- دسته چک- گذرنامه- سفته و غیره در داخل چمدان‌صحيح نبوده و در فرودگاه علاوه بر ممانعت، مشکلات فراوانی را برای شما به همراه خواهد داشت.

۳- بلطی هواپیما و کارت سوار شدن در محل تجمل کاروان و یا در محوطه فرودگاه توسط مدیر کاروان به شما داده خواهد شد، در حفظ و نگهداری آن دقت کافی مبذول فرمایید.

۴- در صورتی که به عللی خود و یا همراهران از مسافرت منصرف شدید مراتب را فوراً به مسئولین ذیربط سازمان که در فرودگاه مستقر هستند اعلام نمایید.

۵- رعایت نظم و ترتیب از خصوصیات یک مسلمان راستین است بنابراین در کمال آرامش و با متانت و بدور از عجله و شتاب‌زدگی در صف‌های منظم بایستید و دستورات مأمورین جمهوری اسلامی ایران را لازم‌الاجرا بدانید و در صورتی که حیثاً مأموری بر اثر کار زیاد و خستگی فراوان با کم‌حوصلگی با شما برخورد کرد با رفتار خوب خود او را شاد نمایید.

۶- در محوطه فرودگاه از شما بازرسی بدنی به

ص: ۴۶

عمل مي‌آيد و بار شما نيز توسط مأمورين گمرک بازديد مي‌شود بنا بر اين هرگز در اين فکر نباشيد که دور از چشم مأمورين مرتکب خلافي بشويد که اين عمل دور از شأن يک مسلمان مخصوصاً زائر بيت‌الله الحرام مي‌باشد ضمناً توجه داشته باشيد که بردن هرگونه ابزار برنده نظير چاقو، قيچي، کارد، تيغ و غيره به داخل هواپيما ممنوع است و رعايت تذکرات و توصيه‌هاي برادران مسئول هواپيمايي الزامي است و درصورتی که بردن اين قبيل ابزار ضرورت دارد بايستی در داخل چمدان گذاشته شود و به قسمت بار هواپيمايي تحويل گردد.

۷- در طول مدت پرواز به توصيه‌هاي مهمانداران هواپيما توجه نموده و از رفت و آمدهاي بي‌مورد در داخل هواپيما پرهيز کنيد. در نظافت و حفظ هواپيما اهتمام نموده و در حراست اين ثروت ملي بکوشيد و نحوه استفاده از دستشويي‌ها و توالت هواپيما را اگر نمي‌دانيد سؤال کنيد و چه بهتر که قبلاً خود را تطهير نماييد تا نيازي مگر در موارد اضطراري نداشته باشيد.

۸- در هواپيما به تعداد مسافران جاي لازم پيش‌بيني و رزرو گرديده لذا در سوار شدن عجله ننموده، مزاحم

ص: ۴۷

ديگران نشويد و كساني را كه به كمك شما نيازمنند ياري دهيد.

۹- به هنگام فرود هواپيما در باند فرودگاه جده تا زماني كه از طرف مهمانداران به شما اجازه داده نشده از رويصندلي‌هاي خود بلند نشويد و در راهرو براه نيفتيد اين كار علاوه بر اينكه موجب ازدحام و ناراحتي خودتان مي‌شود در مواردی موجب معطلی چند ساعته می‌شود که در نتیجه روی پروازهای بعدی نیز تأثیر گذاشته و موجب اختلال در پروازها می‌گردد. بنابراین زمانی که این اجازه به شما داده شد، هواپيما را با آرامی ترک نموده و به طور منظم و به ترتیب در نزديکی به درب خروج از هواپيما خارج شويد و سپس در سالن ترانزيت فرودگاه جده مستقر شويد تا مأمورين سعودي گذرنامه‌ها را کنترل و اجازه خروج به سالن گمرک فرودگاه را بدهند. لازم به توضیح است که رعایت نظم و انضباط در این سالن کمک مؤثری به تسهیل امور و جلوگیری از معطلی شما خواهد نمود. آنگاه گذرنامه‌های خود را آماده نموده به توصیه مسئولین کاروان خود عمل نمایید. صاحبان گذرنامه یک نفره در یکصف و كسانی که با همراه مشرف شده‌اند درصف ديگر قرار

ص: ۴۸

گرفته و به نوبت از مقابل گیشه کنترل گذرنامه خارج شوید و چون احتمال دارد که زائران چند کاروان در سالن ترانزیت باشند سعی نمایید با کاروان خود تشریفات مذکور را انجام دهید.

۱۰- پس از کنترل و ممهور شدن گذرنامه به مهر ورودی فرودگاه، به سالن گمرک هدایت می‌شوید و پس از بازرسی بدنی و بازدید بار به طرف محوطه باز فرودگاه می‌روید، تعدادی از خدمه کاروان شما که قبلاً با پیش‌پرواز اعزام شده‌اند و تاریخ ورود شما را می‌دانند در این محوطه با در دست داشتن بلندگو و ذکر شماره کاروان و نام مدیر کاروان از شما می‌خواهند که به طرف آنها بروید تا در محلی که در محوطه باز فرودگاه برایتان انتخاب کرده‌اند ساعاتی را به استراحت بگذرانید. و در اینجا لازم است بررسی نمایید که ساک و چمدان شما از گمرک خارج شده باشد و حتی‌المقدور سعی نمایید بدون اطلاع مسئولین کاروان این محل را ترک ننمایید و اگر اضطراراً مواردی پیش آید که بخواهید محل مذکور را ترک کنید موقعیت و نشانی‌ها را به خاطر بسپارید تا هنگام مراجعت راه خود را گم نکرده و از کاروان جدا نیفتید، زیرا مسئولین

ص: ۴۹

کاروان درصدد انتقال شما به مدینه منوره (در مورد مدینه قبل‌ها) و یا مکه مکرمه (در مورد مدینه بعدی‌ها) و گرفتن اتوبوس می‌باشند و احتمالاً توقف شما در فرودگاه جده چند ساعتی بیشتر به طول نخواهد انجامید و در صورتی که علی‌رغم دقت‌هایی که به عمل می‌آورید در محوطه فرودگاه راه خود را گم کرده و نتوانید کاروان خود را بیابید فرماً واحد امداد سازمان مستقر در فرودگاه و یا به دفتر ستاد حج ایران در فرودگاه جده که مزین به پرچم ایران می‌باشد و یا به پلیس مراجعه نمایید تا با ارائه کارت شناسایی و توضیحاتی که می‌دهید محل استقرار کاروان را به شما نشان دهند.

۱۱- طبق قراردادی که سازمان با سندیکای شرکت‌های حمل و نقل و مسئولین مربوط در عربستان منعقد می‌نماید روزانه حداقل ۵ هزار نفر از زائران ایرانی که به فرودگاه جده وارد می‌شوند پس از توقف چند ساعته و صرف یک وعده غذا، با اتوبوس به طرف مدینه منوره (در مورد زائران مدینه قبل) و یا بسوی مکه (در مورد زائران مدینه بعد) اعزام می‌شوند. بنابراین زمانی که از طرف مسئولین کاروان اعلام می‌شود که به محوطه پارکینگ که

ص: ۵۰

مجاور محل استقرار شماست برای سوار شدن حاضر شوید فوراً افراد کاروان بطرف پارکینگ حرکت نمایند و وقت خود و دیگران را بیهوده تلف نکنید زیرا دقایقی که شما تأخیر می‌کنید کاروان دیرتر عزیمت می‌نماید و در اعزام زائران سایر گروه‌ها نیز تأخیر حاصل می‌شود و احتمالاً ممکن است بی‌توجهی شما سبب بازماندن از اتوبوس و کاروان گردد که مشکلات زیادی را برای شما بدنبال خواهد داشت. به هنگام سوار شدن به اتوبوس نیز از بار خود مطمئن شوید که در اتوبوس جای داده شود و اگر کاروان مدینه بعد هستید چون از طریق جحفه مستقیماً به مکه مکرمه مشرف می‌شوید و بایستی از این میقات محرم گردید و سایر احرام خود را در یک ساک کوچک دستی که در داخل اتوبوس همراه شماست قرار دهید تا هنگام پیاده شدن نیازی به بالا رفتن از ماشین و درآوردن چمدان و غیره نداشته باشید و بتوانید بلافاصله لباس احرام خود را پوشیده و آماده نیت گردید و لباس‌های معمولی خود را در ساک یاد شده قرار دهید.

۱۲- پس از آمادگی برای احرام بستن با سایر افراد کاروان به مسائل و احکامی که از طرف روحانی کاروان

ص: ۵۱

بازگو می‌شود توجه کافی مبذول دارید و اگر تردیدی برای شما پیش آمده باشد از روحانی سؤال کنید و در پرسش مسائل و احکام و مناسک اصرار داشته باشید. لباس احرام راصحیح بپوشید و از بیرون آوردن کلیه لباس‌های خود مطمئن شوید و نیت و تلبیه را حتی‌المقدور با حضور و نظارت روحانی انجام دهید و سپس به محض اعلام مسئولین کاروان در اتوبوس‌های خود قرار گرفته و لبیک گویان عازم مکه مکرمه شوید تا زمانی که به شما اعلام شود که به حد حرم رسیده‌اید و دیگر لبیک نگویید.

۱۳- اگر زائر مدینه قبل هستید چون هنوز فرصت کافی برای تشریف به مکه مکرمه و انجام اعمال عمره تمتع دارید از فرودگاه جدّه مستقیماً به مدینه منوره اعزام خواهید شد طول راه بین ۵ الی ۶ ساعت طی می‌شود و نیازی نیست که در این مسیر وسایل احرام خود را با خود حمل نمایید ولی به محض رسیدن به مدینه منوره و توقف در مقابل منزل مسکونی که قبلاً برای شما آماده شده است وسایل و لوازم خود را تحویل گرفته و با خود به اتاق تعیین شده حمل نموده و مستقر شوید. در اینجا ممکن است تفاوت‌هایی جزئی در اتاق‌ها وجود داشته باشد ولی بایستی

ص: ۵۲

توجه داشته باشید که همه منازل و همه اتاق‌ها یکسان نیستند و سازمان حتی‌المقدور سعی نموده منازل مناسبی را که در مجموع قابل قبول باشد اجاره نماید. پس از استقرار در محل سکونت خود آرس دقیق منزل را بخاطر بسپارید و در پشت کارت شناسایی نیز آدرس منزل خود در مکه مکرمه و مدینه منوره را بنویسید. از مدیر یا بازرس و یا روحانی و یا دیگر کسانی که اطلاع دارند آدرس درمانگاه‌ها و بیمارستان هیئت پزشکی، محل استقرار بعثه و ستاد حج و گروه امداد را سؤال نموده و یادداشت کنید که در موارد اضطراری مراجعه شما به سهولت انجام گیرد.

۱۴- اگر گم شدید و یا زائر گمشده‌ای را دیدید حتماً به واحد امداد مراجعه نمایید و در هنگام وقوع حوادث از قبیل تصادفات رانندگی و غیره فوراً شماره ماشین را یادداشت و گواهینامه راننده را اخذ و ماشین را با گرفتن سویچ متوقف نمایید تا پلیس مراجعه و تعیین تکلیف نماید و سعی نمایید در این قبیل موارد دیگر برادران و خواهران زائر خود را کمک نموده و آن‌ها را تنها نگذارید.

۱۵- به زائران پیر و سالخورده کمک نموده آنان

ص: ۵۳

را در حل مسائلشان یاری نمایید.

۱۶- به هنگام وقوع حادثه و یا ایجاد ناراحتی با اتکال و استعانت از خدای متعال خونسردی خود را حفظ نموده و همیشه به دنبال چاره و رفع مشکل برآیید و توجه داشته باشید که مهمان خدایید و کرم و عنایت او همیشه و همه اوقات شامل حال شما بوده و امور شما را تسهیل می‌نماید.

۱۷- پس از توقف چند روزه (حداقل ۱۰ روز) در مدینه منوره و زیارت مرقد مطهر حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه بقیع علیهم السلام و سایر اماکن و مشاهد مقدسه و متبرکه (شهادای احد و مساجد سبعه) به شما اعلام خواهد گردید که آماده عزیمت به مکه مکرمه شوید. بنابراین لازم است وسایل و لوازم خود را جمع‌آوری و در اتوبوس‌هایی که جلو منزل شما آماده شده‌اند قرار دهید و چون زائر مدینه قبل هستید و از مدینه به طرف مکه عزیمت می‌نمایید و بایستی در میقات مسجد شجره که در ۱۲ کیلومتری راه مدینه قرار دارد محرم شوید لذا لازم است وسایل احرام را در ساک کوچکی گذاشته و در اتوبوس با خود همراه داشته باشید تا در هنگام پیاده شدن

ص: ۵۴

نیازی به گرفتن و باز کردن چمدان نداشته باشید و توجه کنید که فرصتی هم در این مورد ندارید زیرا توقف شما برای محرم شدن خیلی کوتاه است و جمعیت انبوه و ازدحام، مانع هر اقدامی می‌شود. به هنگام محرم شدن و گفتن نیت و تلبیه حتماً از روحانی کاروان خود کمک بگیرید تا نقصی در اعمال شما پدید نیاید.

۱۸- مسافت بین راه مدینه منوره به مکه مکرمه در ۶ الی ۷ ساعت طی می‌شود در این ساعات شما محرم هستید حتماً از طرف روحانی درباره واجبات احرام و چیزهایی که بر محرم حرام است توضیحات کافی داده شده اگر نتوانسته‌اید در این مورد بهره کافی ببرید از روحانی کاروان خود بخواهید که مسائل را تشریح نماید توصیه ما مؤکداً این است که در جلسات آموزش و تشریح اعمال و مناسک که از طرف کاروان چه در ایران و چه در مدینه منوره تشکیل می‌گردد شرکت نمایید.

۱۹- پس از رسیدن به مکه مکرمه به طرف منزل مسکونی که از قبل تعیین گردیده هدایت می‌شوید اثاثیه و بار خود را جمع‌آوری و در اتاقی که برای شما در نظر گرفته شده مستقر شوید. لازم به توضیح است که بعضی از

ص: ۵۵

کاروان‌ها به مجرد رسیدن به مکه مکرمه زائران خود را برای انجام دادن سایر اعمال عمره تمتع به مسجدالحرام می‌برند و برخی پس از استراحتی کوتاه اعمال را انجام می‌دهند که در هر حال سعی نمایید با کاروان اعمال را انجام دهید و پس از اعمال هم به اتفاق سایر زائران به محل سکونت خود عزیمت نمایید و از کاروان جدا نشوید و چگونگی برگزاری اعمال خود را برای دوستان زائر خود بیان نمایید.

۲۰- همان طوری که می‌دانید و از طرف روحانی کاروان تشریح شده و در کتاب‌های مناسک نیز خوانده‌اید حَجَّةُ الْاِسْلَام شامل دو قسمت است عمره تمتع و حج تمتع و عمره تمتع مقدم بر حج تمتع است و شامل ۵ جزء می‌باشد (احرام در میقات- طواف- دو رکعت نماز طواف- سعی بین کوهصفا و مروه و تقصیر) و پس از این اعمال که معمولاً پس از رسیدن به مکه مکرمه خاتمه می‌یابد زائران کاری ندارند مگر تا هنگامی که برای انجام دادن حج تمتع معمولاً در روز هشتم ذی‌الحجه محرم شده و به طرف عرفات حرکت می‌نمایند.

حج تمتع نیز شامل ۱۳ جزء است (احرام- وقوف در عرفات- وقوف در

ص: ۵۶

مشعرالحرام- رمی جمره عقبه و جمرات سه گانه و قربانی و حلق یا تقصیر و بیتوته در منی- طواف- نماز طواف- سعیصفا و مروه- طواف نساء و نماز طواف نساء) بنابراین زائران گرامی پس از اعمال عمره تمتع از روز هشتم، مُحرم شده و به طرفصحرای عرفات حرکت می‌نمایند و پس از وقوف عرفات بعد از غروب روز نهم به طرف مشعرالحرام (مزدلفه) عزیمت نموده و بعد از وقوف شرعی، با طلوع آفتاب در روز دهم (عید قربان) راهی منی می‌شوند و در منی ابتداً جمره عقبه را رمی نموده و پس از قربانی، حلق و کسانی که بار دوم مشرف می‌شوند تقصیر می‌نمایند و روز یازدهم و دوازدهم ذی‌الحجه نیز پس از رمی جمرات سه گانه و بیتوته در منی به مکه مکرمه مراجعت نموده طواف و نماز طواف و سعی و طواف نساء و نماز طواف نساء را انجام و پس از انجام دادن کلیه اعمال به ترتیبی که برای آنان تشریح شده از احرام خارج گردیده از روز سیزدهم ذی‌الحجه به نوبت آماده مراجعت به ایران می‌شوند (لازم به یادآوری است که برخی کاروان‌ها زائران خود را بعد از نیمه شب یازدهم برای طواف و سعی به مکه برده و سپس به منی بر می‌گردانند).

ص: ۵۷

نکاتی که در این قسمت از اعمال ذکر آن ضروری به نظر می‌رسد این است که امکانات عرفات و مشعر و منی مانند شهرهای مکه مکرمه و مدینه منوره نیست و معمولاً غذای ساده و حاضری در این ایام توزیع می‌شود، در این سال‌ها آفتاب و گرمای طاقت‌فرسا آنهم در بین راهی که تا جمرات و قربانگاه است عده‌ای را دچار گرم‌زدگی و بیماری می‌نماید و کوچکترین مسامحه و غفلت عواقف سوئی را به دنبال دارد، لذا زائران محترم حتی‌المقدور بایستی از چادرها خارج نشوند و به هنگامی که قصد رمی جمرات حرکت نمایند زیرا گم شدن در منی و پیدا نکردن راه چادرها در محلی که همه جای آن پوشیده از چادر است کار آسانی نیست و گرما و تابش آفتاب نیز مدید بر علت بوده و ممکن است خطراتی را به همراه داشته باشد.

۲۱- توصیه می‌شود که برادران و خواهران زائر در طول سفر همواره خود را به رعایت شئون اجتماعی و اخلاقی مرزم بدانند. در حرمین شریفین و سایر اماکن مقدسه و متبرکه و بازار با سایر برادران و خواهران زائر ایرانی و یا زائرین سایر کشورها برخورد اسلامی داشته

ص: ۵۸

باشند.

ص: ۵۹

تذکرات عمومی و اجتماعی

ص: ۶۰

تذکرات عمومی و اجتماعی

- ۱- چون حفظ اثاثیه به عهده مسافرین محترم می‌باشد خواهشمند است حتماً هنگام خروج از فرودگاه و پیاده شدن در مدینه و مکه، وسایل خود را تحویل گرفته و مطمئن شوید چیزی باقی نماند.
- ۲- مواظب پول، چک و اشیاء دیگر خود باشید و در این زمینه حتماً با مسئولین ایرانی مشورت نمایید.
- ۳- تبدیل اسکناس ایرانی هرگز برای شما مقرون بهصرف نمی‌باشد لذا صرف نظر از فریب‌هایی که ممکن است در تبدیل ارز به آن دچار شوید از این گونه اعمال پرهیز نمایید.
- ۴- برخی از فروشندگان تلاش می‌کنند با سوءاستفاده از موقعیت خود به زائرین ایرانی تهمت بزنند لذا هنگام خرید و رفت و آمد در مغازه‌ها، دقیقاً مراقب بوده، خود را در معرض اتهام دیگران قرار ندهید.
- ۵- در موقع پیاده شدن از هواپیما، خروج از

ص: ۶۱

فرودگاه، سوارشدن به اتومبیل، ورود به هتل و ساختمان محل اقامت، صرف غذا و امثال آن نظم و ترتیب را مراعات نموده سعی کنید دیگران را بر خود مقدم داشته از عجله و ازدحام پرهیز کنید.

۶- از فروش اجناسی که احتمالاً به همراه آورده‌اید به خاطر حفظ شئونات جمهوری اسلامی خودداری فرمایید.

۷- اگر به موضوعی کاملاً آشنا نیستید و زبان عربی را هم نمی‌دانید با دیگران وارد بحث نشوید.

۸- در طول مسافرت از کسانی که قادر نیستند در راه رفتن همپای دیگران حرکت کنند دستگیری به عمل آورده آنها را یاری نمایید.

۹- از آنجا که در هواپیما و اتومبیل و ساختمان محل استقرار کاروان به تعداد هر مسافر جا رزور شده است هنگام سوار و پیاده شدن و یا مراجعه، آرامش خود را کاملاً حفظ نموده، و از مزاحمت دیگران جداً اجتناب نمایید.

ص: ۶۲

امور گمرکی

ص: ۶۳

امور گمرکی

- ۱- بر اساس دستورالعمل بانک مرکزی و گمرک جمهوری اسلامی هر زائر می‌تواند معادل ۳۱۰ ریال سعودی با استفاده از معافیت گمرکی و ۳۱۰ ریال سعودی نیز با پرداخت حقوق و عوارض گمرکی به نرخ جدید کالا خریداری و همراه خود وارد نماید و مازاد بر آن ممنوع گردیده است.
- ۲- هر زائر می‌تواند فقط به مقدار ۲۵ کیلو بار مجانی همراه خود داشته باشد مازاد بر آن از قرار هر کیلو ۲۱ ریال سعودی اضافه‌بار دریافت خواهد شد.
- ۳- از خرید اجناس حجیم مانند یخچال، فریزر، تلویزیون و امثال آن خودداری فرمایید زیرا هم مقرون به‌صرفه نبوده و هم از حمل آن خودداری خواهد شد.
- ۴- هرگز به این فکر نباشید که دور از چشم مأمورین، خلاقی را مرتکب شوید چنین عملی شایسته یک زائر خانه خدا نیست.

ص: ۶۴

۵- اگر حیانه‌ا در فرودگاه، منزل و محل استقرار کاروان، و امثال آن مأموری و یا کارمندی بر اثر کار زیاد و خستگی فراوان کم حوصله بود و با شما برخورد درستی نداشت این شما هستید که می‌توانید با رفتار خوب و پرهیز از مقابله به مثل او را به اشتباهش متوجه نموده، و مایه خشنودی و دلگرمی او شوید.

ص: ۶۵

تذکرات بهداشتی

ص: ۶۶

تذکرات بهداشتی

سفر عظیم و الهی حج از جمله سفرهایی است که شاید در طول زندگی بیش از یکبار نصیب هر کس نگردد سفری که آرزوی دیرینه هر فرد مسلمانی است که سال‌ها در آتش اشتیاق آن سوخته است سفری که حاجیان با پوشیدن احرام بسوی کعبه می‌شتابند و حرکتی دلپذیر را آغاز می‌کنند.

به راستی که این سفر و این حرکت، حرکت و سفریست اسرارآمیز، در این سفر باید آموخت آنچه را که در هیچ زمان و از هیچکس نمی‌توان آموخت، این سفر را زمانی می‌توانیم آغاز و به انجام برسانیم که صحیح و سالم و تندرست بوده و در سایه لطف خدا و سلامتی به اعمال صحیح حج پردازیم.

در این سفر بزرگ و پُربار زائرین محترم باید به نکاتی چند در زمینه بهداشت عمومی توجه نمایند تا خدای ناکرده دچار بیماری و ناراحتی‌های ناشی از آن نگشته و

ص: ۶۷

بتوانند در کمال سلامتی به اعمال حج پردازند.

هریک از شما عزیزان از نقاط مختلف ایران به سرزمین عربستان می‌روید، با آب و هوای آن منطقه نا آشنا هستید، هوای گرم و سوزان ممکن است باعث ناراحتی شما بشود، پس به خاطر بسپارید آنچه را که می‌گوییم دقیقاً توجه نمایید تا دچار ناراحتی ناشی از عدم اطلاعات نسبت به مسائل و مشکلات آن منطقه نشوید:

۱- به محل ورود به شهرهای مدینه منوره یا مکه معظمه، بلافاصله دفترچه‌های بهداشتی خود را، به مدیران یا مسئولان کاروانتان تحویل دهید تا آدرس کاروان و نزدیک‌ترین درمانگاه به کاروان را در آن بنویسند این کار باعث می‌شود تا در صورت گم شدن، امدادگران بتوانند سریعاً شما را به محل خودتان برسانند.

۲- حال که مطمئن شدید آدرس محل اقامتتان در دفترچه ثبت گردید این موضوع را هم به خطار بسپارید که در طول شبانه‌روز شما با وسایل مختلفی در تماس هستید که این تماس‌ها باعث آلوده شدن دست‌هایتان می‌گردد، مخصوصاً پس از توالت این آلودگی حتمی و بیشتر است، بنابراین تصدیق خواهید کرد که با دست‌های آلوده نمی‌توان

ص: ۶۸

غذا خورد لذا حتماً پس از خارج از توالت و قبل از غذا خوردن، دست‌ها را با آب و صابون بشویید و سپس با حوله مخصوص به خود خشک نمایید. لازم به تذکر است که در کنار دستشویی‌ها صابون به اندازه کافی وجود دارد.

۳- در کاروان شما به صورت گروهی و دسته‌جمعی زندگی می‌کنید و توجه داشتن به بهداشت محیط این نوع زندگی از اهمیت خاصی برخوردار است لذا شما باید از تمیز نگاه داشتن محیط زندگی، از جمع شدن مگس که عامل انتقال میکرب و بیماری‌هاست، جلوگیری نمایید، در این رابطه مدیران و کارکنان کاروان‌ها برای هر یک از اطاق‌ها و راهروها زباله‌دان درب‌دار، در نظر گرفته‌اند که می‌بایست، آشغال و زباله را داخل آنها ریخته تا محیط زندگیتان تمیز و سالم و پاکیزه باشد.

۴- هر یک از شما باید از وسایل شخصی خود مانند حوله- شانه- لیف- مسواک برس و دمپایی استفاده نموده و از وسایل دیگران بهیچ وجه استفاده نکنید.

۵- این موضوع را به خاطر بسپارید که دستشویی‌ها محل شستن دست و صورت بوده و با انداختن آب دهان خلط سینه، آب بینی آلوده شده لذا از آنها برای شستشوی

ص: ۶۹

ظروف یا لباس نباید استفاده کرد.

۶- در هر شرایطی چنانچه دچار بیماری یا نارحتی شدید بهیچوجه خودتان نسبت به مصرف دارو اقدام نکنید برای این کار به درمانگاه‌ها یا بیمارستان هیئت پزشکی حج جمهوری اسلامی ایران که در تمام مدت شبانه‌روز آماده پذیرش شما هستند مراجعه و با نظر پزشکانِ مراکز فوق تحت معالجه و مداوا قرار گیرید.

۷- مسئولین کاروان شما طی یک برنامه منظم غذایی، غذای مورد نیاز کاروان را با نظر مأمورین بهداشت تهیه و توزیع می‌کنند برای آنکه از غذای سالم و تازه استفاده کنید سعی کنید براساس ساعات مشخص شده در محل غذاخوری حاضر باشید و غذا را به‌صورت سالم مصرف نمایید.

۸- غالباً دیده شده خواهران و برادران که ظهرها از زیارت یا خرید بر می‌گردند به علت خستگی یا گرما به غذا میل نداشته و سهمیه غذای خود را به خوابگاه می‌برند تا در فرصتی مناسب آن را مصرف نمایند بی‌توجه به اینکه نگهداری مواد غذایی در محلی گرم، و خارج از یخچال، باعث فاسد شدن غذا شده، و مصرف آن مسمومیت غذایی

ص: ۷۰

را به همراه خواهد داشت، بنابراین باید توجه داشته باشید که، نباید بهیچوجه غذا را با خود به خوابگاه ببرید و غذا را در محل‌های غذاخوری میل نمایید.

۹- برای هر وعده غذا به اندازه نیاز شما و به قدر کافی مواد غذایی و میوه در نظر گرفته می‌شود سعی کنید از زیاده‌روی در مصرف غذا خودداری نمایید، زیرا پرخوری آن‌هم در هوای گرم و طاقت‌فرسا زیان‌آور است.

۱۰- بعد از غذا خوردن مخصوصاً قبل از خواب لازم است که دهان خود را شسته و دندان‌ها را مسواک نمایید. زیرا در غیر این صورت ذرات غذا در لابلائی دندان‌ها مانده و باعث بوی بد دهان و فساد دندان‌ها می‌شود.

۱۱- همه روزه از شستشوی بدن به خصوص پاها، غفلت نفرمایید و همه جا این کلام معصوم علیه السلام را به خاطر داشته باشید که «النظافه من الایمان».

- نکاتی که تا این قسمت بدان‌ها اشاره شد از جمله مواردی است که در داخل کاروان بایت رعایت شود ولی وقتی برای زیارت، دیدار یا خرید به خارج از کاروان یا خیابان می‌روید باید به نکاتی دیگر توجه نمایید تا دچار گرمزدگی - حادثه یا مشکل نگردید.

ص: ۷۱

۱۲- به هنگام خروج از کاروان اولین موردی که ممکن است باعث ناراحتی شما شود عدم آشنایی به وضع ترافیک و رانندگی در عربستان است زیرا اکثر خیابان‌ها به صورت اتوبان هستند و سرعت اتومبیل‌ها بالاست اگر در مسیرهای رفت و آمد به این نکته توجه نکنید ممکن است دچار حادثه شده و سلامت خود را از دست بدهید. بنابراین به خاطر جلوگیری از هر نوع حادثه رانندگی تقاضا می‌شود از پیاده‌روها و محل‌های مجاز خط‌کشی شده با توجه به چراغ‌های راهنمایی و دستور پلیس حرکت نمایید.

۱۳- پس از مسأله ترافیک و حوادث ناشی از آن گرما مسأله دوم است که اگر بدان توجه نشود شما را ناراحت خواهد کرد زیرا از ساعت ۱۱ صبح تا ۵ بعد از ظهر شدت گرما به حدی است که اگر کسی در خیابان‌ها امکان دارد دچار گرم‌زدگی شود پس به خاطر پیش‌گیری از این حالت سعی کنید در ساعات بعد از ظهر یا شب که از شدت گرما کاسته می‌شود برای زیارت و کارهای دیگر از کاروان خارج شوید.

۱۴- ضمناً فراموش نکنید به هر منظوری که

ص: ۷۲

از کاروان خارج می‌شوید یک قمقمه با یک شیشه آب و بادبزنی همراه خود بردارید تا به هنگام مواجه شدن با گرما و تشنگی از آب قمقمه بنوشید و سر و صورت خود را با آن خنک نمایید.

۱۵- از لیوان‌های آبخوری‌های عمومی بهیچ‌وجه استفاده نکنید. زیرا این لیوان‌ها در طول شبانه‌روز مورد استفاده بی‌شماری از افراد مختلف قرار گرفته و آلوده می‌شوند حتی الامکان سعی کنید یک لیوان مخصوص به همراه خود داشته باشید و در صورت نیاز از لیوان خود برای نوشیدن آب استفاده نمایید.

نکات ذکر شده مربوط به زمان اقامت شما در شهرهای مدینه منوره و مکه مکرمه بود ولی زمانی که به عرفات و منی می‌روید وضعیت فرق کرده و نکاتی که باید بدان توجه داشته باشید بدین شرح است:

۱۶- در عرفات و منی شما لباس احرام بر تن داشته و در چادرهایی که برای اقامت زائرین برپا شده مستقر خواهید شد، و از کولر، پنکه، یخچال و دیگر وسایل خنک‌کننده خبری نیست. در این وضعیت چنانچه کوچکترین بی‌توجهی به عمل آید گرم‌زدگی و ناراحتی

ص: ۷۳

شما حتمی است به همین خاطر توصیه می‌شود.

الف: قمقمه آب و بادبزنی را یک لحظه از خود دور نکنید.

ب: بی‌هدف در مسیرهای رفت و آمد و بین چادرها حرکت ننمایید.

ج: رمی جمرات را به همراه راهنمایان کاروان خود انجام داده و به تنهایی برای این کار اقدام نکنید.

د: پس از رمی جمرات (سنگ زدن به شیطان) در کوتاه‌ترین زمان ممکن قربانی خود را انجام داده و سریعاً به چادرها برگردید.

ه: در ساعات گرم روز حتماً در زیر چادرها بوده و به اسرتاحت پردازید.

۱۷- غذایی که برای عرفات و منی در نظر گرفته می‌شود غذایی است بدون گوشت و حاضری. استفاده از این نوع غذاها به خاطر

جلوگیری از مسمومیت‌های غذایی و ناراحتی‌های ناشی از آن است در اجرای این برنامه بهداشتی با مسئولین کاروانتان همکاری

نمایید تا پس از انجام مناسک حج تندرست و سالم به وطن به آغوش خانواده خود بازگردید. ان شاء الله.

ص: ۷۴

خاتمه:

به هنگام ورود به عربستان، ساعت خود را نیم ساعت به عقب برگردانید تا بتوانید برنامه‌های خود را دقیقاً تنظیم کنید. ضمناً فاصله شما از جده تا مدینه حدود ۴۱۰ و از جده تا مکه حدود ۸۰ کیلومتر است.

در پایان ای زائران خانه خدا حال که در این سفر الی الله موفق می‌شوید به مکان‌های مقدسی وارد شوید و ندای پروردگار عالم را لبیک بگویید این فرصت گران‌قیمت را قدر بدانید و در همه‌جا بخصوص در مکه معظمه زادگاه و قرارگاه رسول اکرم صلی الله علیه و آله و کانون وحی و الهام و بخصوص بعد از هر نماز برای سربلندی اسلام و پیروزی نهایی انقلاب اسلامی و تداوم آن تا انقلاب جهانی حضرت مهدی (عج) و پیروزی رزمندگان عزیز اسلام و جبهه‌های حق علیه باطل و شفای معلولین و مجروحین انقلاب و جنگ تحمیلی و نابودی دشمنان اسلام و بشریت، آمریکای جنایتکار و صهیونیسم جهانی دعا کنید و با خلوص، این دعای از دل برآمده ملت شهید پرور ایران را

ص: ۷۵

تکرار کنید که خدایا خدایا تا انقلاب مهدی (عج) از نهضتِ خمینی محافظت بفرما، خامنه‌ای رهبر به لطف خود نگه‌دار. از خداوند تبارک و تعالی توفیق همگان را مسئلت داشته آرزومندیم با سلامتی و موفقیت کامل پس از انجام اعمال و زیارات با دعاهایی مقبول به میهن اسلامی باز گردید.

وَالسَّلَامُ عَلَیْكُمْ جَمِيعاً وَرَحْمَةُ اللّٰهِ

درباره مرکز

بسم الله الرحمن الرحيم

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیفزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز:

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی

دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...

ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند

مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه
 ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال
 دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان
 تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:
www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳-۲۳۵۷۰۲۳ (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور
 کاربران (۰۳۱۱)۲۳۳۳۰۴۵

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی
 جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل
 و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق
 روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایند انشاءالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: IR۹۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۶۲۱-۵۳-۰۶۰۹
 به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید
 ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده
 است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار
 شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است،
 هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی
 اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رسانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از
 پیروان ما را دارد، اما تو دریچه ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می دارد و با حجت های خدای متعال،
 خصم خویش را ساکت می سازد و او را می شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رها کردن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی
 همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش
 از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند
 آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گام‌ها

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

